

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

138

Wallaceva blagovest

Progresivno usmerjeni elementi v tej deželi že dolgo niso slišali tako važne politične vesti kakor zadnji pondeljek zvečer, ko je Henry A. Wallace naznanil po radiu, da je pretrgel vse stike s starima kapitalističnima strankama in je pripravljen postaviti se na čelo novega političnega gibanja, nove stranke kot njen predsedniški kandidat.

Poudarjamo, da dežela že dolgo ni slišala tako važne politične novice, kajti ako se ne motimo, ta blagovest pomeni pričetek dolgo zakasnelega in po marsikakem progresivcu težko pričakovane političnega preporoda. Ker Amerika igra danes silno važno vlogo v svetovni politiki kot najmočnejša sila, bo ta vest gotovo dobila širok odmev širom svetovne javnosti, posebno pa pri vseh napredno ali radikalno usmerjenih elementih, ki se na eni strani boje ameriškega strateškega imperializma in militarizma, na drugi strani pa željno pričakujejo novega političnega vetra iz dežele Washingtona, Jeffersona, Jacksona, Lincolna, Deba, Roosevelta in Wall Streeta. Še bolj pa bo ta blagovest odjeknila, ako prihodnje predsedniške volitve pokažejo resničen politični preporod širokih ljudskih mas te dežele in jih v okviru nove stranke usmerijo k novim ciljem in težnjam po resnični demokraciji, blagostanju in mirnemu sožitju vseh narodov.

*

Vse to so morda le pobožne želje, toda dejstvo je, da dežela, sploh ves svet drastično potrebuje novega političnega preporoda, ki bi na površje zopet prinesel vse tisto, kar je lepega in velikega v Ameriki, to je v njenih bogatih kulturnih in političnih dediščinah, ki so jih nam zapustili resnično veliki glasniki Nove dežele, tiste bajne Amerike, o kateri so sanjali milijoni tlačenih in izkoriščenih širom vse Evrope, sploh širom vsega sveta in hrepeneli po njeni svobodi in bajnem bogastvu. Milijonom Evropejcem se je ta sen uresničila in so zagledali kip Svobode. Mnogi so v tej deželi našli srečo in lepše življenje, mnogi pa tudi razočaranje. Marsikdo je spoznal, da ni vse zlato, kar se sveti, toda ako je bil zdav in marljiv ter vztrajen, je s trdim delom ustvaril novo, boljše in tudi bolj svobodno življenje.

Danes veje v tej deželi povsem drugačen duh nego je vel pred prvo svetovno vojno, ko se je večina Jugoslovanov naselila v tej deželi. Tudi veje povsem drugačen veter nego je vel v prvem in deloma v drugem terminu Rooseveltove administracije. Danes jaše deželo črna reakcija, ki je na vsej črti v službi Wall Streeta, resničnega gospodarja dežele. O tisti Ameriki, katero smo poznali ob našem prihodu v Novo deželo, ni danes skoraj sluha ne duha. V zadnjih 30, 40, 50 letih ni prišlo le do velikanskih tehnoloških sprememb, ki so preobrazile vso deželo in ji dale vse pogoje za ustvaritev pravega raja za vse ljudstvo, marveč je prišlo tudi do velikanskih politično-gospodarskih sprememb, do velikanske koncentracije kapitala v rokah relativno male peščice ljudi.

Danes je Amerika v objemu monopolističnega velekapitala, skoncentriranega v velikanskih korporacijah, zavarovalniških družbah in velebankah, kakor tudi v objemu močnega militarističnega klika, katero je skotila zadnja vojna in jo postavila v službo boga Marsa in Wall Streeta. Obema: Wall Streetu in militarizmu pa sta vdinjala obe stari stranki do popolnosti. Vse ta aparat pa je v zunanji politiki naperjen proti novim političnim silam, ki so prišle na krmilo po skrahanju osištih armad in spravile v tir socialno revolucijo, ki je zajela posebno vso vzhodno Evropo, kakor tudi važne predele Azije. Proti vsem tem revolucionarnim silam, ki žele ustvariti nov svet bratstva in socialne pravičnosti, je naperjena—Trumanova doktrina, vsa wallstreetška zunanja politika, kakor tudi proti Rusiji.

*

Proti tej politiki oborožene pesti in reakcije je dvignil svoj glas Henry Wallace, ki sicer ni noben revolucionar v marksističnem pomenu besede, marveč človek globokega socialnega idealizma in državnik, kakršnega dežela danes krvavo potrebuje. Svoj glas proti pogubonosni wallstreetški zunanji politiki je prvič dvignil v jeseni leta 1946 in bil zato vržen iz Trumanovega kabineta kot trgovinski tajnik. Svoj glas je zopet odločno dvignil zadnji pomlad proti Trumanovi doktrini in bil vsled tega na eni strani žigosan skoraj kakor pes, na drugi strani pa je v očeh mnogih progresivcev postal politični simbol vsega, kar je velikega in lepega v tej deželi, simbol borbe proti reakciji. Zato so bili njegovi shodi širom dežele tudi sijajno obiskani kljub visoki vstopnini, kajti široke ljudske mase instinktivno čutijo, da je Wallace ne samo v pravem, marveč tudi možen rešitelj Amerike—sličen rešitelj kakor je bil Roosevelt v svojem prvem terminu.

Naj si kdo misli kar hoče o tem mišljenju, toda dejstvo je, da je Wallace danes edina politična osebnost v deželi, ki lahko s svojo mistično privlačnostjo, s svojim "newdealskim" simbolizmom napolni tudi največje arene v deželi, in sicer ob vstopnini, kakršna je primer v Chicago in New Yorku računano legitimna gledališča za svoje predstave. In to kljub vsem napadom in zasmejovanjem, ki lete nanj s strani reakcije in pseudo-liberalcev.

Zdaj, ko se je Wallace postavil na čelo novega političnega gibanja, ki bo dobilo konkretnije oblike v prihodnjih mesecih z ustanovitvijo nove progresivne stranke, bodo ti napadi in ta zasmejovanja še veliko bolj grmela nanj. Vse to ne samo s strani wallstreetške reakcije, marveč tudi s strani ljudi, od katerih bi človek pričakoval, da se bodo zgrnili okrog novega političnega gibanja. Tukaj nimamo v mislih patentiranih rusofobov okrog New Leaderja, kakor tudi ne onih pseudo-liberalcev in uhajških voditeljev, ki so postali žrtve tekoče politične histerije, marveč ljudi, ki so bolj trezno presojali mednarodne politične dogodbe. Najbolj nas je presenetila revija Nation, ki se je v zadnji številki postavila protivnemu političnemu gibanju, specifično proti ustanovitvi nove

Poročilo o festivalu Ameriškega slovenskega kongresa

Hermine, Pa.—Prijetelj, ki radi čitajo moja poročila, naj ne zamerijo, ker danes poročam nekaj zastarelega. Da nisem že prej o tem pisal, je vzrok, ker so se moja pljuča nasrkala slabega zraka, zato me davi hud kašelj, po vrhu pa še revmatizem. Bolezen me zadržuje doma že od 5. decembra naprej. Po večini ležim v postelji.

O prireditvi, ki smo jo imeli v dvorani Carnegie še ni nikdo ničesar poročal v Prosveti, zato jo bom jaz nekoliko opisal. Udeležba ni bila taka kot bi morala biti. Vzroki so različni. Ko sem raznašal po naselbinah vabila na to priredbo, so se naši rojaki večinoma izgovarjali, da ne morejo iti na priredbo med tednom, ker morajo drugi dan na delo, poleg tega pa je pozno ponoči težko dobiti transportacijsko zvezo. To se je zgodilo tudi podpisaneemu in moral sem najeti sobo v hotelu, za katero sem plačal \$4. Naši ljudje so menili, da bi se morala vršiti taka priredba na nedeljo popoldne, toda tako dvorano je težko dobiti v najem za tak dan.

Z odra so nam naznanili, da je bilo približno 1400 posetnikov, Hearstov časopis pa je poročal, da jih je bilo samo 920. Sicer pa tudi to število ni majhno, če upoštevamo, da je reakcionarno časopisje že vnaprej kritiziralo in blatilo sklicatelje tega shoda in strašilo s komunističnim bavljavom. Vse pri znanje vsem, ki so se udeležili tega festivala. Če upoštevamo, da je bila vstopnina precej visoka, potem lahko rečemo, da je bil lep uspeh.

Dobro so se izkazali Slovenci iz Ambridgea in Aliquippa, ki so se pripeljali v Pittsburgh s posebnim avtobusom. Sicer pa se je udeležilo shoda tudi več slovenskih družin iz drugih naselbin.

Oba govornika, Adamič in Robeson, sta neustručno povedala v brk politikom "trde pesti", s katero vodijo ameriško ljudstvo z brzino v prepad. Robeson nam je tudi povedal, da je bil njegov oče suženj. Ta sloviti zamorski pevec nam je zapel tudi več krasnih ameriških pesmi iz revolucionarne dobe.

Adamič je pričel svoj govor z Jeffersonovimi besedami, da smo rojeni vsi enaki. Ako te besede kaj veljajo, potem se mora življenjska mera dvigniti za vse ljudi na svetu, ne glede na polt ali veroizpoved. Predstavnik naših vlad bodo morali prej ali slej prenehati prepevati o detetu v hlevčku, ali pa upoštevati, da smo vsi enakopravni.

Ta festival je sklical Ameriško-slovenski kongres za zapadno Pennsylvanijo. Voditelja te postojanke sta George Wuchinich in Math Cvetič. Ta postojanka se mnogo trudi, da bi vzbudila politično zavest med tukajšnjimi ameriški Slovani. Tudi naš narod mora politično dozoreti in spoznati, kje ga čelvelj žuli.

Tukajšnje Hearstovo in Scrippsovo časopisje tega ne mara, zato je zagnalo silovit krik, češ da je večina Slovanov že od nekdaj zvesta ameriškim tradicijam, s tem mislijo reči kapitalističnemu sistemu, sedaj pa jih skuša peščica komunistov zapeljati na steze peklesčkov, zato je treba to na vsak način preprečiti.

Podpisani se udeležuje že dve leti se Ameriškega slovenskega kongresa in še nobenkrat nisem slišal nobenega odbornika agitirati za komunizem, pač pa je naloga ameriških Slovanov delovati za trajni mir. Prijatelji, ali vidite kaj napačnega v tem?

V drugo svetovno vojno so bili pogvarjeni tudi slovenski sinovi, en milijon po številu, ali ni smo sedaj upravičeni agitirati med ameriškim narodom proti tretji vojni?

Ne, Ameriško-slovenski kon-

stranke in Wallacevi kandidaturi, češ, da bo to le pomagalo republikanski reakciji na krmilo. Kakor da bi ta reakcija že zdaj ne bila na krmilu! (Pride še.)

Na iniciativo republikanske večine je kongres zadnjič sprejel "protinflacijski" zakon. Kakršnega si je želela Narodna zveza tovarnarjev. Ta zakon mti malo ne grozi inflaciji, marveč le odjemalcem. Na sliki je videti predsednika nižje zbornice Josepha W. Martina, ki podpisuje omenjeni zakon, na priči pa sta republikanska kongresnika Wolcott iz Michigana in Halleck iz Indiane.

gres ne bo zlezal pod klop pred agenti Hearstovega časopisja, katero tepta ameriško ustavo, ki varuje ameriške državljane že 160 let. Ne komunisti, temveč ti neofašisti zabranjujejo ameriškim državljanom svobodo tiska. Ti reakcionarji bi nam radi navezali nagobčnike. Vprašam vas, kdo nas vodi v totalitarstvo? Veliki Lincoln je tudi nekoč dejal, če postane naša vlada taka, da narodu prepreči dostojno življenje, jo ima naof pravico tudi s silo odstraniti.

Delavstvo se mora organizirati in izvoliti svoje zastopnike v kongres! Sedaj ni čas, da bi se kot zajci poskrili, ampak moramo iti na delo za blaginjo vsega delovnega ljudstva! Vsi smo bili rojeni pod istim soncem, zato smo vsi upravičeni do dostojnega življenja. Tesla je dejal pred smrtjo, da mora s koncem vojne izginiti tudi izkoriščanje človeka po človeku. Pokojni znanstvenik Steinmetz pa je že pred 30 leti napisal knjigo, v kateri je konstatiral, če se bo tehnika tako rapidno razvijala kot se je že tedaj, bodo ljudje živeli v veliki udobnosti še predno bo konec tega stoletja.

Steinmetzove besede se uresničujejo, toda uresničenje v celoti pa preprečujejo lastniki železnih koles in namenoma zavirajo produkcijo ter na milijone delavcev porivajo v krušne linije. V Washingtonu je na tisoče patentov, kateri bi doprinesli blaginjo vsem ljudem, a jih prav tako namenoma zadržujejo, da ljudstvo ne žanje sadu napredka in splošni znanosti. Ti ljudski izkoriščevalci tudi nočejo izrabljati atomske energije za splošen ljudski blagor, pač pa dan za dnem grozijo vstajajočim ljudskim množicam z atomskimi bombami.

Prijatelji, organizirajmo se v samostojni delavski stranki, katera bi zastopala interese vseh ljudi, vseh tistih, ki delajo in ustvarjajo. Sedaj je čas dozrel za ustanovitev tretje stranke, kajti milijoni državljani so izgubili vero v stare stranke. Leta 1946 se je udeležilo volitev od 90 milijonov volilcev samo 35 milijonov, kar pomeni, da so tisti, ki niso šli volit, spoznali, da ni nobene razlike med republikansko in demokratsko stranko.

Delavec se mora sam osvoboditi suženjskih verig. Podpirajmo gibanje za tretjo stranko in agitirajmo za tiste voditelje, ki so za kolektivno lastništvo. Zaključujem moj apel na zavedno delavstvo v upanju, da bomo šli vsi na delo za pravice ponižanih in razžaljenih. Naj še omenim, da je filmska predstava dobro izpadla in ves prebitek smo poslali na pristojno mesto. Zaeno vabim na veselico westmorelandske federacije

Dr. Krek nam je v svojem govoru živo orisal to rdečo zalego tako, da si človek predstavlja, da so v domovini tudi podgane na smetiščih že postale rdeče. Človek se tukaj vpraša: Le čemu ne bodo podpirali slovenski klubi, domovi in društva, potem gotovo ne bo mogel obstajati. Moje mnenje je, da bi moral ljudstva v Jugoslaviji žive pod največjo tiranijo, kakršne niso občutili niti pod nemškimi barbarizmom?

Dr. Krek, kateri se je predstavljal za dobrega katoličana, je povedal tudi tole: "Duhovščina je preganjana in vera zatirana. Pomislite, veronauk v osnovnih

"Če ne gre prvič poskusiti znova." Tega glosa se drži tudi kongresnik Knusen iz Minnesote, načelnik davčnega oddelka nižje zbornice, ki je zopet predložil svoj omenjeni zakon za znižanje dohodninskega davka po znanem načelu: tebi (delavcem) groi, meni (bogatinom) stotake.

šolah je prepovedan, nič več ni molitve!" Stari, kateri žele, da se njih otroci uče veronauka, morajo dati šolskim oblastem pismeno izjavo, v kateri pristanejo, da se njih otroci lahko učijo verouka, in to se vrši po šolskih urah. No, to pa za dr. Kreka je povsem nedemokratično.

Dobro bi bilo, če bi dr. Krek poučil tudi tukajšnje šolske merodajne oblasti o tem, ker menda nevedoma kršijo principe naše demokracije s tem, da nimajo uvedenega obveznega verouka po šolah.

Na vprašanje: "Ali so vsi ljudje v domovini danes komunisti?" je bil njegov odgovor: čujte in strmite, od 5 do 15% torej ostane še vedno 85 do 95% ljudi takih kot so bili, namreč vernih in pobožnih.

Stavljeno je bilo še več vprašanj, na katera pa je odgovarjal povsem negativno.

Dr. Krek je govoril v lepi slovenski, tako, da človek čuti nekako duševno mišino, ko sliši lepo in čisto slovensko govorico. Toda govoril je v pavzah in opaziti je bilo, da mož neizraženo želje in misli v ognjitem tonu. Govoril je bolešno, hladno, premišljeno in očitno prisiljeno, proti lastnemu prepričanju, toda gladko. Shod se je vršil in zaključil tiho—brez aplavza.

L. Milostnik.

Slovenski radijski program v zapadni Penni

White Valley, Pa.—Dne 25. novembra je Pittsburgh Press priobčil 54 imen od Ameriškega slovenskega sveta za zapadno Pennsylvanijo. Kot je razvidno iz člankov v tem časopisu, reakcija skuša prikazati Ameriški slovenski kongres kot komunistično organizacijo.

Ta organizacija ni res komunistična, ampak njeno geslo je "Obdržimo Ameriko svobodno". Vsi člani te organizacije, katerih imena je objavil Pittsburgh Press, so lojalni ameriški državljani, zato bi morali omenjeni časopis tožiti radi razžaljenja časti, in sicer vsak za en milijon. Poglejmo kaplana Gabrovšaka: On ni ameriški državljan, klub temu pa toži tri slovenske časopise za nič manj kot \$1-200,000!

V zapadni Pennsylvaniji imamo slovenski radijski program vsako nedeljo od 11.30 do 12. ure. Program se oddaja z radio-oddaje v Braddocku pod avspicijo "Ameriškega slovenskega dne". Program oznanja Anton Rednak. Nekaterim program jako ugaja, nekaterim pa ne. Sleđnji naj ne odprejo rada.

Program se vzdržuje največ s prostovoljnimi prispevki. Če ne bodo podpirali slovenski klubi, domovi in društva, potem gotovo ne bo mogel obstajati. Moje mnenje je, da bi moral vsakdo, ki posluša slovenski radijski program, prispevati vsaj \$1 na leto, tako bi dali trdno finančno podlago in zagotovili programu bodočnost.

Društvo 116 ABZ je na letni seji pooblastilo Jurija Previca in Johna Korčeta, da nabirata v tukajšnji okolici prostovoljne

prispevke in ko bo zbrana dovolj velika vsota denarja, bomo sponzorirali rojaki iz White Valleyja in okolice pol ure radijskega programa. Upava, da bodo nama šli rojaki na roke in darovali po svojih močeh. Imena prispevateljev bodo oznanjena po radiu.

Iz tukajšnje naselbine se namerava podati v Jugoslavijo za stalno Jakob Vehar, in sicer v Zire. Odpotoval bo enkrat v mesecu marcu. Ako kakšen rojak namerava iti v staro domovino ob istem času, naj mu piše, da bi skupaj potovala. Njegov naslov: Jakob Vehar, Box 641, Export, Pa. Obiskal bo v Podgori blvsia Amerikanca Antona Primožiča in Antona Veharja, ki sta svoj čas žvela tukaj.

Jurij Previc.

V Floridi za novo leto

Miami, Fla.—Veselo in srečno novo leto želiva urednikom Prosvete in vsem čitateljem. Midva pa bova letos počakala novega leta v gorki Floridi. Božič je tu, a tukaj so šele pričele cveteti cvetice in po vrtovih sadijo zelenjavo.

Nekatere ulice so res krasne. Ena se imenuje "Golden Village," ki je res vredna tega imena. Lepo je tudi na konjskem dirkališču, ki je obdano z lepim parkom, na sredi je pa voda.

Ko sva prišla sem, sva videla veliko poplavljenega sveta. Tornado je napravil veliko škodo. Šla sva tudi na ribolov v Key West, ki je približno 200 milj od Miamija. Gredeč sva videla tudi Indijance. Ti prvi in pravi Američani zelo slabo živijo. Po večini se preživljajo z ribolovom in divjačino.

Lani sva bila v Texasu, a Florida nama bolj ugaja. Tukaj ni Slovencev. Vsaj midva ne veva za nobenega, živijo pa v Tampa, New Smyrna Beachu in Samsuli, kjer imajo svoj društveni dom. V kratkem bova šla tja na obisk. List Prosveto zelo pogrešava, a bo treba potrpeti, dokler ne prideva domov v Cleveland oz. Euclid, O. Midva sva oba člana društva št. 5 SNPJ.

Lekan in žena.

S pota

Kdor me količkaj pozna, ve, da pri meni ni ne častihlepa ne lakomnosti, vzlic temu pa se moram javno zahvaliti vsem, ki so mi izrazili čestitke in dobre želje k moji 80-letnici, ki bo šele 14. januarja.

Prejel sem tudi sledeče pismo od društva 748 SNPJ:

"Čenjeni mr. Pogorelec!—Na zadnji letni seji društva Svoboda 748 SNPJ smo se članice pogovarjale o Vas. Vse, ki smo bile navzoče, smo naročnice Prosvete in zasledujemo že mnogo let Vaše dopise. Iz srca smo Vam hvaležne za Vaš trud in delo, ki ste ga doprinesli za naš mali in žilavi slovenski narod, da ne bo v tej veliki deželi tako kmalu pozabljen.

K 80-letnici Vašega rojstva Vam naše društvo iskreno čestita in želi, da bi še mnogo let dopisovali v Prosveto. Živeli na mnoga leta! Za društvo Svoboda: L. Vozel, zapisničarica." Tako mi pišejo te vrle članice SNPJ. Prav lepa hvala za iskrene čestitke!

Matija Pogorelec.

Filmska predstava v Strabanu

Strabane, Pa.—Tukajšnji društvu 138 in 589 SNPJ sta se pridružili podružnici SANSa in bomo skupno priredili predvajanje filmov iz Jugoslavije. Predstava se bo vršila v nedeljo, 11. januarja, začetek ob dveh popoldne v dvorani društva Postojnske jame 138 SNPJ.

Ob tej priliki bo nastopil kot glavni govornik gl. predsednik SNPJ Vincent Cankar. Filme bo kazal večak iz tukajšnjega gledališča, torej bodo slike čiste.

Pridite v velikem številu in vam ne bo žal. Vstopnina bo samo 50c. Torej na gotovo svidenje! (Prišlo prepozno za sredo.—Ured.)

John Terčelj, predsednik podružnice.

ODMEV GABROVŠKOVE TOŽBE

Piše Vipavka

Kakor je bilo že poročano letošnjo spomlad, je begunski kaplan Gabrovšek napeljal tožbo proti Clevelandskemu listu Enakopravnosti, zahtevajoč \$200.000 odškodnine radi žaljenja časti. "Libel" je bil menda zagrešen v članku, ki ga je slovenskim listom razposlal SANS-ov tajnik Mirko G. Kuhel. V omenjenem članku je bilo razmotirano o poslovnih in finančnih zadevah Zadrugne zveze v Sloveniji v dobi pred pričetkom druge svetovne vojne. Gotova omemba Gabrovške v zvezi s tem poslovanjem je bila, kot pravi on, obrekljivega značaja in radi tega je tožil.

Ker sta članek prinesla tudi dnevnik Prosveta in tednik Proletarec, oba izhajajoča v Chicagu, je bila te dni vlečena tožba tudi proti tema dvema listoma, in sicer sta tožena za pol milijon dolarjev vsak.

Proletarec v svoji izdaji od zadnjega tedna omenja, da je pozvan na zaslivanje 5. januarja 1948. Prosveta tudi piše v sredini izdani izdaji zadnjega tedna, da je bila obveščena o vložitvi tožbe proti njej.

O najnovejših dveh tožbah je najprej poročala Enakopravnost, ki je poročilo o tem črpala, kot je pisala, iz lista "Cleveland Plain Dealer".

Ko se je zvedelo spomladi za tožbo, naperjeno proti Enakopravnosti, je bila takoj podvzeta akcija za zbiranje sklada v obrambo naprednega slovenskega tiska v Zed. državah. Napredni slovenski krogi so se zavzeli, da pomagajo Enakopravnosti in prve, ki so darovale večjo vsoto v ta namen, so bile Progresivne Slovence v Clevelandu. Njim so sledila še druga društva in skupine ter posamezniki, tako da obrambni sklad polagoma narašča.

Kot pišeta Prosveta in Proletarec, bo sedaj, ko so toženi kar trije progresivni listi slovenskih naseljenecv v Ameriki, podvzeta še živahnejša akcija v svrhu obrambe našega progresivnega tiska, katerega podpirajo pošteni slovenski delavci in delavke v Zed. državah, ki so povečini ameriški državljani in jim je mnogo na tem, da si ohranijo svoj tisk, katerega obstoj je bil in je odvisen od poštrevovanja našega priseljenega človeka, ki je še v stari domovini ljubil pisano slovensko besedo in ni hotel biti brez nje tudi v tej svoji novi domovini.

Napredni in liberalni slovenski listi imajo širok krog čitatelev. Tekom vojne so bili ravno ti listi tisti, ki so skupno z ostalim ameriškim tiskom, ki mu je bilo kaj za zmago nad nacifazizmom, delovali za vojni napor in posvečali mnogo prostora raznemu delovanju naše dežele v prid skupne zavezniške zmage. Reči je treba, da so se odlikovali v tem pogledu in lahko s ponosom pokažejo na ta svoj rekord.

Koliko so naši progresivni listi storili v delovanju za pomoč od vojne uničeni stari domovini, ve vsakdo in ni treba tega ponavljati. Kolone in kolone prostora je bilo danega na razpolago za humanitarno akcijo pomožnega delovanja, za zbiranje sklada za otroško bolnišnico, za zbiranje obleke, otroške hrane itd.

Zavedajoč se svojega poslanstva med naseljenici v tej deželi, so ti listi tudi vedno delovali na tem, da pride do dobrih odnosov med Ameriko, našo novo domovino, in slovenskimi narodji. To vodi v mir, ki si ga svet tako zelo želi, to je človeško naravno, ker smo slovenskega izvora, to je končno pošteno, ker so ravno Slovani položili tako številne in tako strašne žrtve na oltar zavezniške zmage v zadnji vojni.

Ker so naši naseljenici v tej deželi v pretežni večini delavci, so naši liberalni in napredni listi vedno pomagali delavskemu gibanju, ki je stremelo za izboljšanjem položaja ameriškega delavca, ki je pod velikim pok. Rooseveltom prvič dobil priliko, da si je zgradil močne unije in organizacije, katere so mu danes v ponos. Delavec mora biti zvest svojem razredu in to pričakuje tudi od svojega tiska, katerega sam vzdržuje. Torej v tem so ti listi tudi vršili častno in pošteno nalogo ter jo vrše še danes.

Naši listi progresivnega kova so tisti, katerim gre priznanje in zasluga, da je naš človek po Ameriki med ostalim ameriškim

narodnostna manjšina, posedujemo v tej deželi, torej tudi v ustanovitve in vzdrževanje liberalno naprednih slovenskih listov. To ne bo prineslo nikomur priljubljenosti... tudi pri staveh ne. Naš človek, ki se je vsa ta leta v Ameriki pošteno držal svojih načel in svojega prepričanja, bo tak tudi ostal do konca. In kakor so naši zavedni ljudje že res mimo cvetnih let življenja, imajo pa prav gotovo v sebi še toliko sile in volje, da bi si v najslabšem primeru mogli omisliti nove liste, ki bi zastopali njihove nazore in mišljenje. Volja šteje, ne škodoželjnost. (Po Glasu naroda)

Izdelovalnica Italijanov

Ker italijanske matere menda prepočasno vrše svoje materinsko poslanstvo, država pa baje zahteva čim več prebivalstva, so se strokovnjaki zagrizeno vrgli na delo in te dni jim je uspelo iznajti nadomestek za rojstva. Zadevo so patentirali in že čez noč uredili prvo tako izdelovalnico Italijanov. Da bi podprli Svobodno tržaško ozemlje, so jo seveda postavili v Trstu. Izdelovalnica Italijanov žanje že lepe uspehe. Dela ima toliko, da je bila prisiljena ustanoviti v vseh krajih STO-ja svoje podružnice. Uraden naslov te izdelovalnice Italijanov pa se glasi: "Urad za žigosanje osebnih izkaznic."

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Povratak slovenskih delavcev iz Nemčije

Ljubljana. Dne 23. avgusta je prispela z vlakom na Jesenico nova skupina naših izseljencev iz Westfalije. Razen westfalskih izseljencev se je z istim transportom vrnilo v domovino število jugoslovanskih vojnih ujetnikov.

Večina izseljencev je odšla v tujino že kmalu po prvi svetovni vojni. Živeli so v tujini zelo težko življenje in so tja morali

PRIMORSKE VESTI

Ljubljana, v začetku dec.

Primorsko ljudstvo za OF

Dne 30. novembra so bile v Slovenskem Primorju volitve v zvezno in republiško skupščino. V mnogih krajih so že v dopoldanskih urah volili stodoletno. V solkanskem okraju so dosegli stodoletno udeležbo med drugim Slap, Kovk, Podkraj, Spodnja Branica in Stomač. V Ilirskobistriškem okraju pa Koritnica, Prem, Stože, Trpkane, Nokračine itd. V tolimskem okraju so že v dopoldanskih urah volile stodoletno sledeče vasi: Tavzin, Podmelec, Polje, Gabrje, Grahovo, Slap, Robidišče, Loge, Breginj in Trnovo. Na mnoga volišča so prišli volivci z zastavami in godbami. V Postojni so odprli na ta dan obnovljeno gimnazijo. V Senožečah pa so imeli v novem kinu prvo predstavo. V vaseh Dol in Podpeč v Istri so bile končane volitve stodoletno in sicer že ob 7:30 dopoldan. V sežanskem okraju 100%: Godnje, Ležeče, Naklo, Dane, Gorjansko, Gradišče, Kačiče, Sveto, Tomačevica, Mali Dol, Ivanji grad, itd.

Protizakonito postopanje civilne policije

Zadnje dni se opaža, kako si prizadeva civilna policija v Trstu preprečevati sestanke Slovensko-italijanske antifašistične unije. Tako so bili aretirani na Opčinah Slavko Čebulec, Jožica

Skerlavaj in Ida Herman zaradi propagande za Slovensko-italijansko antifašistično unijo. V mnogih primerih dela civilna policija težave radi sklicevanja sestavkov SIAU.

Madžarska in Trst

Te dni prispe v Trst skupina madžarskih trgovcev, ki sledi gospodarski delegaciji, ki jo je že poslalo v Trst madžarsko ministrstvo za zunanjo trgovino. Gre za ustanovitev stalnega trgovinskega urada. Madžarska bo prva država v zaledju Trsta, ki bo ustanovila na področju STO-ja svoj stalni trgovinski urad zaradi čim tesnejših gospodarskih stikov s Trstom. Tehnični ravnatelj javnih skladšč v Trstu dr. Silosi je odpotoval v Budimpešto, kjer je navezal stike z vodilnimi trgovskimi krogi.

Tržaške žene za mir

Ob prazniku miru 30. novembra so tudi tržaške demokratične žene prispevale svoj delež k svetovni akciji "demokratičnih žena za mir". Nabrale so na tisoče in tisoče podpisov ter izvedle propagando na praznik miru v okviru priprav na volitve. Tržaška žena se zaveda, da se gospodarstvo Trsta lahko razvije le v normalnih pogojih miru.

Zmerom novi odpusti delavstva

Še zmerom se nadaljujejo odpusti z dela. Zaman so bili vsi

protesti. Med tržaškim delavstvom je pričelo zaradi tega vreti. V konoplarni in v tovarni jute so delavci izvedli protestno stavko. Ponekod navajajo kot vzrok za odpust delavstva "sezijske" razloge. Zavezniška vojaška uprava ne kaže za to nobenega zanimanja in se prav nič ne zgame, da bi se preprečilo to socialno zlo.

Gonja na tržaškem magistratu

Na tržaški občini so zaposleni razni bivši fašisti in šovinisti. Zaman se skušajo nekateri odeti s plaščem navidezne nepristranosti. Dejstva pa govorijo drugače. Skupina raznih gospodov je pričela zadnje mesece pravo gonjo proti nameščencem in delavcem, glede katerih sumi, da so organizirani pri Enotnih sindikatih. Demokratične delavce pošiljajo na najtežja in najslabša dela. Personalni osek kaže svoje očitne simpatije za bive fašiste. Mnogi delavci in nameščenci še niso stalno zaposleni. Zadnji čas so zaposlili okoli 60 novih moči, ki pripadajo bivšim fašističnim vrstam. Po drugi strani pa namigujejo, da je na tržaški mestni občini preveč osebja. Tržaško demokratično ljudstvo terja, da se takšne razmere končajo in da različni "gospodje" prenehajo s svojo pristransko igro.

Spletke in igre se nadaljujejo

Zopet se je tudi po drugi svetovni vojni pokazala zahtevna narava italijanske imperialistične politike. V kratkem času dveh mesecev so goriški, beneški in kanalski Slovenci, ki živijo pod Italijo, preživeli že marsikatero grenke dneve. Kljub vnanjim zagotovilom glede slovenskega šolstva, se dan na dan porajajo različne težave. Goriško šolstvo skrbništvo sploh ne upošteva zagotovljenih pravic in kulturnih potreb Slovencev. Metode, ki se jih poslužuje, se v ničemer ne razlikujejo od metod v času fašizma. Med drugim je izšla te dni okrožnica goriškega šolskega skrbništva, po kateri smejo obiskovati srednje šole v Gorici tudi neitalijanski državljani, katerih starši živijo v Gorici. Na ta način naj se čim bolj omeji število slovenskih dijakov na goriških srednjih šolah. Vsi ti in drugi pojavi kažejo, da je treba zagotoviti Slovincem avtonomno šolsko skrbništvo, ki bo neposredno povezano s prosvetnim ministrstvom. Uradnikom, ki po svoje sestavljajo razne okrožnice, ki niso v skladu z obstoječimi šolskimi zakoni, pa je treba stopiti na prste, da se ne bodo več ukvarjali s spletkami in zakulisnimi igrami.

Sestanek jugoslovansko-italijanske razmejitvene komisije

Te dni se je sestala v Ajdovščini jugoslovansko-italijanska mešana komisija za določitev meje med Jugoslavijo in Italijo. Namen tega sestanka je zaključiti razgovore, ki se nanašajo na končno začrtanje meje. Jugoslovanski delegaciji načeljuje polkovnik Vrhovec, italijanski pa polkovnik De Renzi.

Stiki med obema vojaškima upravama

Jugoslovanska vojaška uprava v Kopru in zavezniška vojaška uprava v Trstu sta se sporazumeli glede rednih stikov zaradi proučevanja skupnih vprašanj, ki se nanašajo na obe coni Svobodnega tržaškega ozemlja. Ti sestanki bodo izmenično vsak petek v Trstu in Kopru. Dosežen je bil sporazum tudi glede prehajanja ljudi, vozil in blaga iz enega zasedbenega področja v drugo.

Protest kulturnih in prosvetnih delavcev

Kulturni in prosvetni delavci Tržaškega ozemlja so naslovili na Organizacijo združenih narodov, na organizacijo UNESCO in na prof. Janka Lavrina na univerzi v Nottinghamu protestno spomenico zoper krivično in sovražno ravnanje angloameriške vojaške uprave na škodo slovenskega kulturnega življenja v Tr-

stu. Ta krivičnost in sovražnost se kaže od začetka pa do danes predvsem v ukrepih glede šolstva, gledališča in radija. Zadnji čas se je to krivično ravnanje stopnjevalo s prepovedjo mladinskih in drugih slovenskih oddaj v tržaškem radiu, svoj višek pa je doseglo s prepovedjo Canckarjevih del. Te krivice zoper slovensko kulturo na Tržaškem ozemlju pod anglo-ameriško vojaško upravo naj se nemudoma odpravijo ter zagotovi popolna svoboda kulturnega udejstvovanja Slovencev in Hrvatov na tistem delu Tržaškega ozemlja, ki je pod angloameriško vojaško upravo.

Trst in njegovo gospodarsko zaledje

Podoba je, da ne želijo nekateri mednarodni krogi ohraniti Svobodnemu tržaškemu ozemlju bog v kako dolgo življenje. Življenjska naloga gospodarskega življenja STO-ja pa je pravilna usmeritev sedanje in bodoče gospodarske politike STO-ja, kar je tudi želja vseh resnično miroljubno razpoloženih demokratičnih držav. Vsekakor je treba toplo pozdraviti stike, ki so bili zadnji čas navezani med obema vojaškima upravama na Svobodnem tržaškem ozemlju v Kopru in v Trstu. Upati je, da bo mogoče na podlagi medsebojnega obveščanja in skupnega obratovanja vsakodnevni vprašanji ugotoviti skupne splošne vidike glede bodočih načelno gospodarskih problemov. Prav gotovo pa je, da bo neposredno in posredno zaledje igralo precej važno vlogo, če ne morebiti celo odločilno vlogo, predvsem v vprašanjih vsakdanjega življenja, kakor je n. pr. preskrba. STO bo moralo navezati najtesnejše stike s vsemi svojimi sosedi, predvsem pa s tistim sosedom, ki je podedoval večino ozemlja, t. j. s področjem Julijske krajine, ki je tvorilo s Trstom tisoletno gospodarsko enoto.

Razne novice

Zadnji čas so se pričeli tatovi zanimati tudi za samostane. Pjavili so se v Nunskem samostanu v ulici Škorklja št. 7 in odnesli precej stvari. — Trije angleški vojniki so hoteli ukrasti dragocen kovček s 60 urami, 34 nalivnimi peresi in 3.000 lirami Nerini Kovčič, ko se je vračala te dni zvečer z dela na svoj dom v ulici Fortunio št. 8. Skupna vrednost stvari v kovčku je okoli 600,00 lir. Napadenka se je branila in pričela klicati na pomoč. Angleški vojniki so zbežali s kovčkom vred, ko so pa videli, da jih zasleduje policija z avtomobilom, so odvrgli kovček ter izginili. — V zvezi s kamionom, ki je zavezil v angleško stražnico na bloku št. 11 pri Lipici pri Bazovici, so se pojavile v delu tiska bujne poročevalske fantazije, češ, da je šlo za beg iz Jugoslavije. Izkazalo pa se je, da omenjeni potniki niso hoteli prekoračiti meje nalašč, ampak da so zgrešili cesto, ker so mislili, da vozijo iz Lokve proti Sežani. Angleški obmejni stražniki so izročili jugoslovanskemu obmejnemu stražniku truplo 23-letnega šoferja Rojca Jožefa iz Cerknega, 48-letnega Zlataperja iz Cerknega in njegovo 22-letno hčer Marijo, nadalje 38-letnega mehanika Leopolda Kosmača, tudi iz Cerknega.

Listnica uredništva

Pueblo, Colo., J. S. — Razlog, da je v Ameriki prevladal angleški jezik, je v tem, ker so bili prvi naseljenici Angleži, kakor tudi najštevilnejši v kolonijah in poznejši dobi. Sploh je bila Amerika angleška kolonija do ustanovitve Združenih držav. Alasko so pa odkrili Rusi in jo imeli v svoji posesti do 1867, ko jo je kupila Amerika za \$7.000.000.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni urad SNP, ne pozabite v naslovu napisati politno listn. 23 za besedo "Chicag". Na kuverti vsoj napisite Chicago 23. Ill. To bo olajšalo delo na čitalni polit. sam. pa pospešilo dostavljanje pisma.

23. avgusta popoldne je prispel vlak iz Westfalije na Jesenico. Za slovenske izseljence povratnike zopet sije domače sonce. Hitro odpirajo izseljenci okna in vrata svojih vozov in veselo ogledujejo domače kraje.

Tik ob vlaku se sončijo slovenski izseljenci na domačem soncu, ki jih bo grelo v njihovem nadaljnjem delu na svobodnih domačih tleh.

Skupina slovenskih delavcev rudarjev iz Westfalije in bivših jugoslovanskih vojnih ujetnikov, ki so srečno prispeli v domovino po dolgih letih odsotnosti.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE SVETOSTE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

28

TOVARIŠI SE POSLAVLJAJO

In tako so v majhni vasi na hrvaški strani prestopili tla že osvobodene partizanske ozemlja. V vasi je bila zasilna partizanska bolnica, tu so ranjence sprejemali, jih preobvezovali in nato pošiljali v osrednjo partizansko bolnico, ki je bila globoko v gozdovih. Sonja je preveč krvavela in ko jo je zdravnik pregledal, je odredil, da ostane v vasi, kajti pot do gozdne bolnice je dolga, slaba, Sonja pa je bila preveč oslabiljena, da bi vzdržala še tako dolgo pot. Tudi Pavlek je ostal v vasi, ker je bila njegova rana le lahkega značaja in tako je po leg Sonje čakal na Črta, ki je vodil ostale ranjence v dokončno bolnico, da se vrne in da bosta potem skupaj odšla nazaj v četo.

"Kmalu se vrni, Črt!" je dejala Sonja tiho. Kmalu, kmalu!

V njenih besedah je bilo toliko nečesa prosečega in nujnega, da je Črta zabeležil okoli stca. "Takoj se bom vrnil, Sonja, čim odpravim ranjence. Hitel bom, ne skrbi!" ji je zagotavljal.

Ko se je zdravnik sklanjal nad njeno rano, jo snažil ter previjal, je potem še dolgo časa zrl v blede lice mladega dekleta, ki je ležalo sedaj v postelji v majhni kmečki, svetli in čisti izbi.

"Strašna, strašna rana..." je šepetal. "Toda kako voljno prenaša sirota vse te bolečine! Morda celo okrevi...? Mladost dela včasih čudeže! Morda, morda... Le da ne bi tako hudo krvavela in da se je ne bil lotila pljučnica!" Pobožal jo je rahlo po blestem licu in Sonja je odprla oči in se mu blaženo nasmehnila.

"Daj me še enkrat pobožat, tovariš...! Tako me je znal le očka božati!" je zašepetala in velika, svetla solza ji je rasla v kotu očesa, splozela po licu in padla na blazino.

In zdravnik jo je še in še gladil po blestem, mučeniškem licu. Sonja pa je za zaprtimi vekli gledala v svoj dom k svojim dragim. Nikdar do sedaj ni občutila doma kakor sedaj. Tam je mati, ki jo čaka... Tam so njene knjige in zvezki... Tam je poleg hiše lep, velik vrt, ki je pravkar pričel cveteti... Rdeče in bele ptonike se bodo odprle, srčki so se že razrasli, narcize že diše, jeglič gori in španski bežeg se bo vsak čas razcvetel v en sam cvetoč grm. Oh, tam je tudi lepa, sončna pot pod brezami ob Gradaščici, po kateri je hodila v šolo... Doma je lepa terasa, z nje se vidi čez vse barje, po barju teče Ljubljanka, čolni polze po nji iz Podpeč, črne vodne putke se potapljajo in trstika ob vodi šumlja in nad Barjem je Krim... Mehka, bela postelja je odgrnjena in jo čaka... Mati stoji pri štedilniku in pripravlja obed...

Njen obraz je bil prosojno bel kakor iz porcelana. Črni lasje so ji valovito padali ob glavi, da ji je obraz ležal kakor v mojstrski izdelan okviru, ustnice je narahlo pregibala in v jamice na licu se ji je ujel zdaj zdaj utrinek nasmeška.

Zdravnik je strmel vanjo. Pred njim je le-

žala prelepa podoba vsega tega, kar se danes dogaja. V njenem obličju je bral vso veličino borbe, trpljenja in samozatajevanja bičnega ljudstva, ki je planil iz krvi prelita v boju za svobodo. V njenih očeh je sprevidel vso silno moč teh mladih src, ki so planila skozi kri in ogenj na barikado človečnosti novega človeka... Koliko jih je že prevezal? Koliko jih je že tolažil? Koliko jih je že spremljal v smrt? In koliko jih še bo...? In samo mladost! Samo ljubo, cvetočo mladost! Sedel je na rob postelje in vzdihnil:

"O, domovina, domovina, kolikšne ljubezni zahtevaš! Kako si jih omamila s svojo lepoto. Vse ti darujejo, vse ti žrtvujejo... svojo mladost, svoje oči, svoje noge in roke, svoje življenje... Da boš enkrat sproščeno v svobodi zadihala s svojimi njivami in gozdovi!"

Sonja pa je bila na vso moč vesela, da je ostal Pavlek pri nji. Težko je govorila, tiho, šepetajoče in v presledkih, čeprav ji je zdravnik najstrožje zabijal, da mora mirovati, da ne sme dražiti svojih ranjenih pljuč. Zdaj, ko ji je dal leka proti bolečinam, se ji je zdelo, da telesa sploh ne čuti, da le počiva in nepopisna prijetnost jo je zazibala in bilo ji je, kakor da leži nekje v oazi, kjer je neskončen mir, tolikšen mir, da se lahko nasloni nanj in da ni nikjer ničesar hudega ne trpega. Nekje v cvetočih drevesih pojo prelepe ptice, pisane kot mavrica in nekje žubori studeneč in vse okoli nje dehti po rožah, ki jim ne ve imena. Pogrezala se je v sanje, spet je odprla oči, nasmehala se je prividom, ki so jo obiskovali, šepetala je zdaj z materjo, zdaj z očetom, zdaj z znanci in prijatelji...

Pavlek je nepremično sedel poleg njene postelje in se je ni mogel nagledati, tako je bila lepa v tej svoji smrtni bolečini, ki je ni več čutila... Gospodinja je hodila po prstih, da je ne bi motila, vse je storila, da bi ji bilo čim lepše v njeni hiši. O kako dobri so bili ti gorski kmetje! Sama revščina jih je, pa je gospodinja obredla vse vasi naokoli, da ji je prišla mleka in medu. Otroci, ki vasi, so tiho odpirali vrata in so jo obiskovali s tihimi, pobožnimi pogledi, natrgali so jih rož, saj so vedeli, da dekle trpi in so jo ljubili kakor junakinja iz pravljice... Najmlajši iz hiše ji je prinesel svoje najdražje, majceno, komaj koteno belo jagnje... Pomaknili so ji posteljo prav do okna, od koder je videla vso Belo Krajino pod seboj, zeleno Kolpo, vinograde in vinske hrame, bele vasi in v daljavi silne roške gozdove.

"Pavlek, Pavlek, kmalu bom zdrava!" mu je zašepetala čez nekaj dni in prečudno rdeče je gorela ta dan v obraz. "Tako se zdravo počutim, nič več me ničesar ne boli! Ah, kako bo spet lepo v četi! Kdo ve, kje zdajle taborijo. Le zakaj jih ni tukaj, tako srčno rada bi jih videla, tako srčno rada... Sama ne vem zakaj?"

"Saj jih tudi boš kmalu in potem bomo vsi spet skupaj! Oh, naša četa! To bo še borb in veselja! Spet bomo napadali sovražnikove postojanke... dokler ne bomo osvobodili Ljubljane! Potem boš lahko šla domov!"

(Dalje prihodaj.)

je greh, da leži taka zemlja nedotaknjena. Saj to ni zemlja, marveč žito: žito za ljudstvo, za državo. Če bi prišlo v naš kraj kakšna dva milijona ljudi, bi obdelali vso zemljo in zasuli državo z žitom... Živiljenje pa je tu zadovoljno. Kar pogledite, koliko je prostora pri nas, kakšna jezera imamo, kakšne gozdove."

3

Ko je izšel ukaz o nagraditvi najboljših mojstrov letine z nazivom Heroja socialističnega dela, je poklical Nikita Vasiljevič voditelje delovnih skupin, brigadirje in agronoma Valjčka in rekel:

"Na poti k izobilju... 2
Doletela nas je velika čast—pridelamo na hektar najmanj 180 pudov. Vsakemu voditelju delovne skupine pripada 8 hektarov. Mi pa delimo na naši zemlji po 17, 20. To je naša želja. Zdaj se pa lotimo izpolnitve. Zadeva ni preprosta. Tu mora pomagati razen dela tudi znanost. Agronom, sprejmi vse pod svojo komando."

In skoraj vsak voditelj delovne skupine je dobil svoj odsek. Komsomolska delovna skupina Marusje Kazakove je sklenila tekmovali s takimi izkušeni kolhozniki, kakor so Romashev, Procenko, Pelagaja, Ivanovna, Krasonenko in drugi.

Da. Doseči bogato letino ni bilo lahko.

Dekleta iz delovne skupine Marusje Kazakove so navozila na svoj odsek samo gnojla blizu deset tisoč pudov, koliko pa pepela in umetnih gnojil! Kolikokrat je bilo treba s potnimi sragami napajati pšenico, pleti.

"Včasih proti večeru hrbita ne preganje, roke pa te bole tako, da ne veš, kam bi jih položili."

Toda razen rekordnih odsekov je morala vsaka delovna skupina zasejati blizu 350 hektarov. Jesenski vetrovi pa so ostrli, jutra hladna in vendar so kolhozniki "Dežele Sovjetov" zmagali: povprečno so pridelali na hektar do 12 stotov pšenice, na rekordnih odsekih pa blizu 200 pudov na hektar. Tem odsekom se nič ne ognili. Kdor koli se je peljal mimo, pa najsi bo navaden kolhoznik, brigadir, voditelj delovne skupine, ali pa sam Nikita Vasiljevič, vsak je zavil na rekordni odsek, postal klasje, pretehtal v glavi, koliko se bo dalo pridelati na hektar, ter zadovoljen in vesel odšel po svojih opravkih.

Zmagovalec med zmagovalci pa je bil Jegor Aleksejevič Procenko. Na hektar je pridelal 208 pudov pšenice.

4

Danes je nekam čuden dan: niti v šotorih, niti na polju ni skoraj nikogar.

Samo na gumni delajo vejniki in stroji za sortiranje. Tu so cele gore zlate pšenice.

Sicer pa to ni nič čudnega: včeraj je zbral Nikita Vasiljevič kombajnarije, traktoriste, brigadirje in voditelje delovnih skupin in jim na sestanku čestital prvič zato, ker je kolhoz "Dežela Sovjetov" med prvimi v kraju oddal državi 130.000 pudov žita. Potem je Nikita Vasiljevič sporočil, da je spravljanje žita na polju končano. Nato se je zahvalil kolhoznikom, brigadirjem, voditeljem delovnih skupin, kombajnarijem, traktoristom in agronomu za njihovo delo.

leta 1920. Sorodniki iz okolice Belgoroda so mu poslali pismo, v katerem je bilo rečeno: "Pridite k nam: pri nas je prostora dovolj, zemlja je bogata." In prispel je skupaj s svojo družino, naselil se je na zemljišču in čez nekaj let se je prepridal, da je zemlja tu zares bogata: Toda popraviti letino z nje ni tako lahko: zdaj pade zgodnja avgustovska slana in zamori žito, zdaj zapuha suh veter in požge vse: polje postane črno, kakor da bi vihrali po njem požari.

Tako se je pehal več let in konec koncev spoznal, da "sovražniku na polju sam ne pride do živega". In bil je med prvimi, ki so vstopili v kolhoz "Dežele Sovjetov".

Država je poslala traktorje, kombajne, sejalke, prišla sta agronom in tak voditelj kolhoza, kakor je Nikita Vasiljevič Serenka. Zemlje pa je v kolhozu mnogo—7506 hektarov, od tega orne zemlje 4540 hektarov. Samo s pšenico so zasejali letos 2086 hektarov. Razen tega ima kolhoz 132 konj, 573 krav, 2600 ovac, 162 prašičev... In vse to je last Nikite Vasiljeviča Serenke, agronoma Valjčka, Nikifora Mojsejeviča, Romasheva, Procenka, Marije Kazakove in drugih kolhoznikov.

Kar pogledite ta bogata ležišča, ledine, travniške doline in lepo obdelana polja. "Ljudi potrebujemo," nam pravi Nikita Vasiljevič in pokaže na polje. "Mnogo ljudi. Saj

Miško Kranjec, "Majhne so te stvari"

Ljubljana.—Državna založba Slovenije je izdala zajetno knjigo Miška Kranjca z naslovom "Majhne so te stvari". V nji je zbral pisatelj 13 črtic in novel, ki so izhajale pred osvobodilno vojno po naših naprednih leposlovnih mesečnikih. Kranjec je eden naših najplodovitejših pisateljev. Njegov pojav v sloveski književnosti je pomenil začetek nove literarne epohe, ki šteje tri naše velike moderne pripovednike Kranjca, Kosmača Cila in Prežihovega Voranca. Prekmurje, Primorska in Koroska so v njih dale svojega življenja v našo prozo. Miško je napisal pred vojno vrsto romanov, novel, povesti, njegova dela so tiskali v revijah in časopisih.

V knjigi trinajstih novel nam pisatelj razgrinja slikovite podobe prekmurskih ljudi v okviru panonske zemlje od Murške Sobotke do Lendave. Na polmarnem ozadju napetega ozračja med prvo in drugo svetovno vojno spoznavamo njih življenje, njih usode, ki se med seboj prepletajo in dozorevajo.

Tako srečamo mladega mlinarja z Mure, nezakonskega Naceta, njegovega bedastega brata in drobnog, splašeno Katiko, ki se boji življenja in se utopi. Mlinarja Tinka Petka, ki gre z doma v mesto in gara štiri leta, da bi mogel poročiti ljubo Katiko. V enem večeru se mu podre vse vroče upanje štirihih dolgih let. In spoznamo nje-

"Znanost v dobrih rokah ljudstva vedno koristi. Naš agronom nam je dal znanost za polja. Mi pa smo jo s pridnimi rokami uporabili. In zdaj pojde najbrž nekaj ljudi iz našega kolhosa na povabilo vlade kmalu v Moskvo po visoko nagrado."

No... To je zelo težko opisati... Ploskanje je bilo tako burno, da so kar šipe zažvenketale v izbi, da se je zamažal plamenček v petrolejki in malone ugasnil. Ko pa so vsi utihnili, je Nikita Vasiljevič pripomnil: "Zdaj pa razglasa uprava dva dni počitka: počivajte, popravite kombajne in traktorje (to je po mnenju Nikite Vasiljeviča—počitek: popravljanje traktorjev in kombajnov), potem pa bomo do kraja omlatili žito, popravili sončnice, preorali za praho in se pripravili na novo leto."

Zato torej na polju ni ljudi, zato so skoraj vsa taborišča prazna, a vasi na bregu velikega jezera pa kurijo kopeli. Tudi Nikita Vasiljevič ima svoj počitek. Odvede nas v svoje stanovanje. Hišica je majhna—dve sobici sta v nji. Trije sinovi hodijo v šolo in doma je še dveletna hčerka Zina. Vsi ji pravijo: "Naša gospodinja".

Pri hišici građe nov dom iz debelih rumenkastih smrekovih hlodov. Hiša bo kakor se spodobí, pet sob bo imela. "Za koga pa gradite tako hišo, Nikita Vasiljevič? Hčeri za doto, kali?"—se šalimo.

"Nji, sinovoma in sebi," odgovarja Nikita Vasiljevič. "Domenil sem se s tesarji, da bodo gradili trpežne, lepe hiše. Naš kolhoz slovi po vsej altajski pokrajini. K nam prihajajo ljudje od vseh strani, da se uče. Pa naj se tudi uče, kako je treba graditi hiše. Naša država ne potrebuje samo žita, kovin in vsega drugega, marveč tudi to, da zadovoljno živimo."

Cudoviti ljudje: pri njih je vse prežeto z interesi rodne države. Ljubljana.—Državna založba Slovenije je izdala zajetno knjigo Miška Kranjca z naslovom "Majhne so te stvari". V nji je zbral pisatelj 13 črtic in novel, ki so izhajale pred osvobodilno vojno po naših naprednih leposlovnih mesečnikih. Kranjec je eden naših najplodovitejših pisateljev. Njegov pojav v sloveski književnosti je pomenil začetek nove literarne epohe, ki šteje tri naše velike moderne pripovednike Kranjca, Kosmača Cila in Prežihovega Voranca. Prekmurje, Primorska in Koroska so v njih dale svojega življenja v našo prozo. Miško je napisal pred vojno vrsto romanov, novel, povesti, njegova dela so tiskali v revijah in časopisih.

V knjigi trinajstih novel nam pisatelj razgrinja slikovite podobe prekmurskih ljudi v okviru panonske zemlje od Murške Sobotke do Lendave. Na polmarnem ozadju napetega ozračja med prvo in drugo svetovno vojno spoznavamo njih življenje, njih usode, ki se med seboj prepletajo in dozorevajo.

Tako srečamo mladega mlinarja z Mure, nezakonskega Naceta, njegovega bedastega brata in drobnog, splašeno Katiko, ki se boji življenja in se utopi. Mlinarja Tinka Petka, ki gre z doma v mesto in gara štiri leta, da bi mogel poročiti ljubo Katiko. V enem večeru se mu podre vse vroče upanje štirihih dolgih let. In spoznamo nje-

"Znanost v dobrih rokah ljudstva vedno koristi. Naš agronom nam je dal znanost za polja. Mi pa smo jo s pridnimi rokami uporabili. In zdaj pojde najbrž nekaj ljudi iz našega kolhosa na povabilo vlade kmalu v Moskvo po visoko nagrado."

No... To je zelo težko opisati... Ploskanje je bilo tako burno, da so kar šipe zažvenketale v izbi, da se je zamažal plamenček v petrolejki in malone ugasnil. Ko pa so vsi utihnili, je Nikita Vasiljevič pripomnil: "Zdaj pa razglasa uprava dva dni počitka: počivajte, popravite kombajne in traktorje (to je po mnenju Nikite Vasiljeviča—počitek: popravljanje traktorjev in kombajnov), potem pa bomo do kraja omlatili žito, popravili sončnice, preorali za praho in se pripravili na novo leto."

Zato torej na polju ni ljudi, zato so skoraj vsa taborišča prazna, a vasi na bregu velikega jezera pa kurijo kopeli. Tudi Nikita Vasiljevič ima svoj počitek. Odvede nas v svoje stanovanje. Hišica je majhna—dve sobici sta v nji. Trije sinovi hodijo v šolo in doma je še dveletna hčerka Zina. Vsi ji pravijo: "Naša gospodinja".

nji s topo predanostjo prepustijo usodi in le sanjajo o nečem velikem, kar bo prišlo in jih osrečilo. Hilarij Bogdanovič sliši v omami besede svojega sina: "Tu je čas, ko ne bo več trpljenja na zemlji. In tu je čas, ko ljudje ne bodo več kradli, a tudi ubijali ne bodo več. Ne bo treba, ker bodo ljudje poštenji, ne bodo varali in žalili drug drugega." In spet: "Tam daleč je bil tisti svet, po katerem so hrepeneli vsi ljudje."

Pisateljeva sila je v zvestobi Prekmurja in njegovem resnič-Miško Kranjec, "Majhne so te stvari". V nji je zbral pisatelj 13 črtic in novel, ki so izhajale pred osvobodilno vojno po naših naprednih leposlovnih mesečnikih. Kranjec je eden naših najplodovitejših pisateljev. Njegov pojav v sloveski književnosti je pomenil začetek nove literarne epohe, ki šteje tri naše velike moderne pripovednike Kranjca, Kosmača Cila in Prežihovega Voranca. Prekmurje, Primorska in Koroska so v njih dale svojega življenja v našo prozo. Miško je napisal pred vojno vrsto romanov, novel, povesti, njegova dela so tiskali v revijah in časopisih.

V knjigi trinajstih novel nam pisatelj razgrinja slikovite podobe prekmurskih ljudi v okviru panonske zemlje od Murške Sobotke do Lendave. Na polmarnem ozadju napetega ozračja med prvo in drugo svetovno vojno spoznavamo njih življenje, njih usode, ki se med seboj prepletajo in dozorevajo.

Tako srečamo mladega mlinarja z Mure, nezakonskega Naceta, njegovega bedastega brata in drobnog, splašeno Katiko, ki se boji življenja in se utopi. Mlinarja Tinka Petka, ki gre z doma v mesto in gara štiri leta, da bi mogel poročiti ljubo Katiko. V enem večeru se mu podre vse vroče upanje štirihih dolgih let. In spoznamo nje-

"Znanost v dobrih rokah ljudstva vedno koristi. Naš agronom nam je dal znanost za polja. Mi pa smo jo s pridnimi rokami uporabili. In zdaj pojde najbrž nekaj ljudi iz našega kolhosa na povabilo vlade kmalu v Moskvo po visoko nagrado."

No... To je zelo težko opisati... Ploskanje je bilo tako burno, da so kar šipe zažvenketale v izbi, da se je zamažal plamenček v petrolejki in malone ugasnil. Ko pa so vsi utihnili, je Nikita Vasiljevič pripomnil: "Zdaj pa razglasa uprava dva dni počitka: počivajte, popravite kombajne in traktorje (to je po mnenju Nikite Vasiljeviča—počitek: popravljanje traktorjev in kombajnov), potem pa bomo do kraja omlatili žito, popravili sončnice, preorali za praho in se pripravili na novo leto."

Zato torej na polju ni ljudi, zato so skoraj vsa taborišča prazna, a vasi na bregu velikega jezera pa kurijo kopeli. Tudi Nikita Vasiljevič ima svoj počitek. Odvede nas v svoje stanovanje. Hišica je majhna—dve sobici sta v nji. Trije sinovi hodijo v šolo in doma je še dveletna hčerka Zina. Vsi ji pravijo: "Naša gospodinja".

Pri hišici građe nov dom iz debelih rumenkastih smrekovih hlodov. Hiša bo kakor se spodobí, pet sob bo imela. "Za koga pa gradite tako hišo, Nikita Vasiljevič? Hčeri za doto, kali?"—se šalimo.

"Nji, sinovoma in sebi," odgovarja Nikita Vasiljevič. "Domenil sem se s tesarji, da bodo gradili trpežne, lepe hiše. Naš kolhoz slovi po vsej altajski pokrajini. K nam prihajajo ljudje od vseh strani, da se uče. Pa naj se tudi uče, kako je treba graditi hiše. Naša država ne potrebuje samo žita, kovin in vsega drugega, marveč tudi to, da zadovoljno živimo."

Cudoviti ljudje: pri njih je vse prežeto z interesi rodne države. Ljubljana.—Državna založba Slovenije je izdala zajetno knjigo Miška Kranjca z naslovom "Majhne so te stvari". V nji je zbral pisatelj 13 črtic in novel, ki so izhajale pred osvobodilno vojno po naših naprednih leposlovnih mesečnikih. Kranjec je eden naših najplodovitejših pisateljev. Njegov pojav v sloveski književnosti je pomenil začetek nove literarne epohe, ki šteje tri naše velike moderne pripovednike Kranjca, Kosmača Cila in Prežihovega Voranca. Prekmurje, Primorska in Koroska so v njih dale svojega življenja v našo prozo. Miško je napisal pred vojno vrsto romanov, novel, povesti, njegova dela so tiskali v revijah in časopisih.

V knjigi trinajstih novel nam pisatelj razgrinja slikovite podobe prekmurskih ljudi v okviru panonske zemlje od Murške Sobotke do Lendave. Na polmarnem ozadju napetega ozračja med prvo in drugo svetovno vojno spoznavamo njih življenje, njih usode, ki se med seboj prepletajo in dozorevajo.

Tako srečamo mladega mlinarja z Mure, nezakonskega Naceta, njegovega bedastega brata in drobnog, splašeno Katiko, ki se boji življenja in se utopi. Mlinarja Tinka Petka, ki gre z doma v mesto in gara štiri leta, da bi mogel poročiti ljubo Katiko. V enem večeru se mu podre vse vroče upanje štirihih dolgih let. In spoznamo nje-

"Znanost v dobrih rokah ljudstva vedno koristi. Naš agronom nam je dal znanost za polja. Mi pa smo jo s pridnimi rokami uporabili. In zdaj pojde najbrž nekaj ljudi iz našega kolhosa na povabilo vlade kmalu v Moskvo po visoko nagrado."

No... To je zelo težko opisati... Ploskanje je bilo tako burno, da so kar šipe zažvenketale v izbi, da se je zamažal plamenček v petrolejki in malone ugasnil. Ko pa so vsi utihnili, je Nikita Vasiljevič pripomnil: "Zdaj pa razglasa uprava dva dni počitka: počivajte, popravite kombajne in traktorje (to je po mnenju Nikite Vasiljeviča—počitek: popravljanje traktorjev in kombajnov), potem pa bomo do kraja omlatili žito, popravili sončnice, preorali za praho in se pripravili na novo leto."

Zato torej na polju ni ljudi, zato so skoraj vsa taborišča prazna, a vasi na bregu velikega jezera pa kurijo kopeli. Tudi Nikita Vasiljevič ima svoj počitek. Odvede nas v svoje stanovanje. Hišica je majhna—dve sobici sta v nji. Trije sinovi hodijo v šolo in doma je še dveletna hčerka Zina. Vsi ji pravijo: "Naša gospodinja".

Pri hišici građe nov dom iz debelih rumenkastih smrekovih hlodov. Hiša bo kakor se spodobí, pet sob bo imela. "Za koga pa gradite tako hišo, Nikita Vasiljevič? Hčeri za doto, kali?"—se šalimo.

"Nji, sinovoma in sebi," odgovarja Nikita Vasiljevič. "Domenil sem se s tesarji, da bodo gradili trpežne, lepe hiše. Naš kolhoz slovi po vsej altajski pokrajini. K nam prihajajo ljudje od vseh strani, da se uče. Pa naj se tudi uče, kako je treba graditi hiše. Naša država ne potrebuje samo žita, kovin in vsega drugega, marveč tudi to, da zadovoljno živimo."

Na poti k izobilju

F. Panferov

Nikita Vasiljevič Serenka je skromen, celo plah, toda tudi radoveden mož: manj pripoveduje, več pa vprašuje—o tem, kako bi dobili dobro seme jare pšenice, o tem, ali bi ne bilo mogoče poslati v altajski traktorško tovarno nekaj traktoristov, da bi se tam naučili tovarniške kulture, in o tem, kakšna je letina v Ameriki. Toda o čemer koli vprašuje, vedno je posvečeno njegovo zanimanje predvsem lastnemu kolhozu "Dežela Sovjetov".

Kolhozniki govorijo o njem z ljubeznijo: "Imamo skrbnega predsednika, ki misli noč in dan na kolhoz."

Nikita Vasiljevič odgovarja na to vedno:

"Kar pomislite, kakšen je naš naziv: 'Dežela Sovjetov'. Deželo sovjetov smo branili na fronti s krvjo, zdaj pa jo moramo tu braniti s svojim delom. Nam je naša država nad vse," in takoj je vprašal, obrnjen k nam:

"Povejte, prosim, koliko je dal državi Grinko?"

Grinko je predsednik Molotovega kolhosa, oddaljenega od "Dežele Sovjetov" kakih 160 kilometrov. Toda Nikita Vasiljevič se ne ravna po zaostajajočih kolhozih, marveč po prvem kolhozu v kraju.

Na poti k izobilju

F. Panferov

"Grinko? Slišali smo, da bo dal Grinko letos državi 100.000 pudov pšenice."

Nikita Vasiljevič se je nasmehnil in dejal ponosno: "Mi pa smo oddali letos državi že sto trideset tisoč pudov. Grinko smo prekosili. Pisal mi bom to, dobremu Fedorju Mitrofanoviču," in sedel je za mizo in začel pisati.

Nikita Vasiljevič je bil na fronti večkrat ranjen in skrbi mu povzročala zlasti desnica: kroglja ga je zadela nad komolcem in mu zdrobila kost. In zdaj roke skoraj sploh ne more priskrbi. Pisati mora z leveco in piše, postavljajoč črke posevno in krivo. Piše in se smeje:

"Po pameti menda nisem zadnji, toda pogledite, kakšne čačke pišem. Sicer pa nič ne de. Da bi bilo le kaj pisati," in ko je končal pismo, se je znova obrnil k nam: "Ali ste slišali o naših ljudeh? Do dvesto pudov pšenice so pridelali na hektar. Vodja delovne skupine Procenko je pridelal na površini dvajsetih hektarov po 28 pudov na hektar: Marusja Kazakova je pridelala na hektar 185 pudov. In še tole si zapomnite: Grinko je ustanovil rekordne odseke po 12 hektarov, mi pa po 17, 20."

Kolhozni brigadir Anatolij Davidovič Romashev je prispel na Altaj iz okolice Voroneža že leta 1920. Sorodniki iz okolice Belgoroda so mu poslali pismo, v katerem je bilo rečeno: "Pridite k nam: pri nas je prostora dovolj, zemlja je bogata."

Na poti k izobilju

F. Panferov

"Grinko? Slišali smo, da bo dal Grinko letos državi 100.000 pudov pšenice."

Nikita Vasiljevič se je nasmehnil in dejal ponosno: "Mi pa smo oddali letos državi že sto trideset tisoč pudov. Grinko smo prekosili. Pisal mi bom to, dobremu Fedorju Mitrofanoviču," in sedel je za mizo in začel pisati.

Nikita Vasiljevič je bil na fronti večkrat ranjen in skrbi mu povzročala zlasti desnica: kroglja ga je zadela nad komolcem in mu zdrobila kost. In zdaj roke skoraj sploh ne more priskrbi. Pisati mora z leveco in piše, postavljajoč črke posevno in krivo. Piše in se smeje:

"Po pameti menda nisem zadnji, toda pogledite, kakšne čačke pišem. Sicer pa nič ne de. Da bi bilo le kaj pisati," in ko je končal pismo, se je znova obrnil k nam: "Ali ste slišali o naših ljudeh? Do dvesto pudov pšenice so pridelali na hektar. Vodja delovne skupine Procenko je pridelal na površini dvajsetih hektarov po 28 pudov na hektar: Marusja Kazakova je pridelala na hektar 185 pudov. In še tole si zapomnite: Grinko je ustanovil rekordne odseke po 12 hektarov, mi pa po 17, 20."

Kolhozni brigadir Anatolij Davidovič Romashev je prispel na Altaj iz okolice Voroneža že leta 1920. Sorodniki iz okolice Belgoroda so mu poslali pismo, v katerem je bilo rečeno: "Pridite k nam: pri nas je prostora dovolj, zemlja je bogata."

HEADLINES in the NEWS

5-Month Profit For Zellerbach Corp. Advances
Mitsui Paper in 9 Mos.
Extras in Cash, Stock
Swell Dividend List
Walmart Net
Union Pacific Road
Middle States Petroleum Net
Tide & Towne Voles
1ST Extra Dividend
HBM Dividend
To Rise After Split
More Holders to Get
Increased Dividends
Dividend Total Mounts
On Extras, Specials
DIVIDEND INCREASE
VOTED BY THE RCA
More Firms Declare
Extras for Year End
Coca-Cola
12 Mos. Not Large
SUGAR COMPANY
\$2,000,000 BARNED
By SUGAR COMPANY
Show Working
Capital Gain
Coca-Cola
12 Mos. Not Large
SUGAR COMPANY
\$2,000,000 BARNED
By SUGAR COMPANY
Show Working
Capital Gain
Coca-Cola
12 Mos